

Załącznik nr 1

do Programu Wychowawczo- Profilaktycznego Szkoły

Procedury reagowania w sytuacjach kryzysowych na terenie szkoły

Opracowała: Alicja Ropel

Wrzesień 2021

Spis treści

A. Podstawy prawne stosowanych procedur	4
B. Bezpieczeństwo fizyczne w szkole	5
C. Działania interwencyjne w odpowiedzi na różne sytuacje.....	8
1. zagrożenia zewnętrzne:	
• ewakuacja.....	10
• Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły.....	12
• Podłożenie ładunku wybuchowego	15
• Podłożenie podejrzanego pakunku.....	16
• skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły.....	17
2. Zagrożenia wewnętrzne:	
• nierealizowanie obowiązku szkolnego.....	21
• przemoc rówieśniczą.....	22
• rażące naruszenie dyscypliny na zajęciach lekcyjnych.....	23
• łamanie prawa przez ucznia w stosunku do nauczyciela.....	24
• palenie papierosów.....	24
• zażywanie alkoholu i/lub narkotyków (uczeń pod wpływem substancji, posiadanie substancji, znaleziona substancja na terenie szkoły).....	24
• zachowania wskazujące na demoralizację.....	27
• uczeń będący ofiarą czynu karalnego.....	28
• dopuszczenie się przez ucznia czynu karalnego.....	28
• zniszczenie mienia szkolnego.....	29
• kradzież na terenie szkoły.....	29
• osoba obca na terenie szkoły.....	30
• postępowanie wobec ucznia notorycznie łamiącego normy i zasady obowiązujące w szkole.....	31
• wystąpienie przypadków pedofilii w szkole.....	31
• rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia.....	32
• wystąpienie przypadków prostytucji.....	33
• przypadek niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole.....	34
• wypadek ucznia w szkole.....	35
• uczeń przejawia skłonności samobójcze.....	39
• zabójstwa / samobójstwa na terenie szkoły.....	39
3. Zagrożenie bezpieczeństwa cyfrowego:	

•	dostępu do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych.....	41
•	cyberprzemoc.....	42
•	naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku ucznia i pracownika szkoły.....	43
•	nadmiernym korzystaniem z Internetu.....	46
•	ujawnienie nawiązywania niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią.....	47
•	seksting, prowokacyjne zachowania i aktywności seksualnej jako źródło dochodu osób nieletnich.....	49
•	łamania prawa autorskiego.....	51
•	Zagrożenie bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online.....	52
•	Monitoring wizyjny.....	53
4.	Zagrożenie COVID- 19.....	54.

PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

Program Wychowawczo- Profilaktyczny Szkoły zawiera wykaz procedur i strategii reagowania w sytuacjach trudnych, kryzysowych. Służy to jasnemu zaprezentowaniu porządku szkolnego oraz podaniu jednoznacznej informacji o tym, jakie sytuacje zostały ujęte przez społeczność szkolną w kategoriach sytuacji kryzysowych i trudnych, wobec których podjęto czytelne zasady reagowania. Postępowanie w sytuacjach kryzysowych z udziałem ucznia powinno być prowadzone w możliwie w jak najszybszym czasie i przy zapewnieniu bezpieczeństwa psychofizycznego ucznia. Uczeń i jego rodzice mają prawo do pełnej informacji o sytuacji i podjętych przez szkołę działaniach ich dotyczących.

Osobą odpowiedzialną na terenie szkoły za respektowanie praw ucznia jest dyrektor szkoły. Uczeń wykraczający poza normy prawne i zasady zachowania akceptowane w szkole ponosi sankcje przewidziane w Statucie Szkoły. W sytuacji, gdy szkoła wykorzystywała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia pisemnie Sąd rodzinny lub komendę powiatową policji. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji. Nauczyciel dokumentuje zaistniałe zdarzenia na terenie szkoły, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń.

A. PODSTAWY PRAWNE STOSOWANYCH PROCEDUR

- *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich /Dz. U. z 1982 r. nr 35 poz. 228 z późniejszymi zmianami; tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. nr 11 poz. 109/ oraz przepisy wykonawcze w związku z ustawą;*
- *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi /Dz. U. Nr 35 poz. 230 z p. zm./;*
- *Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niektórych innych ustaw;*
- *Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji /Dz. U. nr 30 poz. 179 z p. zm./*
- *Zarządzenie nr 590/03 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 października 2003r. w sprawie form i metod działań Policji w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich;*
- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe /Dz. U. z 2017 r. poz. 59;*

- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem /Dz. U. nr 26 poz. 226/;*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach;*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym;*
- *Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (ustawa określa zasady funkcjonowania organów i urzędów państwa wypadek zagrożeń terrorystycznych oraz procedury przeciwdziałania i zapobiegania działalności terrorystycznej);*
- *Karta Nauczyciela z 26 stycznia 1982r.*
- *Ustawa Kodeks Karny z dnia 6 czerwca 1997r.*
- *Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2019 r. poz.1239 ze zm.).*

B. BEZPIECZEŃSTWO FIZYCZNE W SZKOLE

Sytuacja kryzysowa jest to zbieg zdarzeń, okoliczności i zachowań, które zakłócają normalny tryb funkcjonowania społeczności i jednostki. Zdarzenia te występują nagle i nieoczekiwanie. W związku z tym w szkole funkcjonuje zespół interwencji kryzysowej, który czuwa nad ogólnie pojętym bezpieczeństwem. Sytuacje nadzwyczajne w szkole to działania prowadzone w porozumieniu z partnerami zewnętrznymi i organizacjami, mające na celu zapobieganie kryzysom wynikającym z przemocy w rodzinie wobec dzieci, problemów okresu dorastania, a także sytuacji kryzysowych powstałych w wyniku wypadków losowych, klęsk żywiołowych.

Na stan bezpieczeństwa środowiska szkolnego wpływają czynniki materialne oraz czynnik ludzki. Czynnikiem materialnym jest budynek szkoły, jego wyposażenie i otoczenie - obszar przyległy do budynku z infrastrukturą należącą do placówki, ograniczony ogrodzeniem lub widocznym oznakowaniem. Obiekty szkolne usytuowane są najczęściej w otoczeniu budynków mieszkalnych, małych obiektów handlowych, czy w pobliżu parkingów. Tereny przyległe do budynków to także

boiska, ogólnodostępne dla uczniów podczas godzin pracy szkoły oraz mieszkańców pobliskich osiedli lub innych osób - poza godzinami otwarcia placówki. Są to miejsca, gdzie odbywają się szkolne zawody, festyny, inne imprezy okolicznościowe.

Rekomendacje dla działań szkoły w sferze bezpieczeństwa:

- należy monitorować tereny przyległe, zwrócić uwagę na osoby poruszające się w otoczeniu szkoły, obserwujące szkołę, wchodzące na jej teren lub często pojawiające się w okolicy szkoły;
- należy zwracać uwagę na nietypowe przedmioty pozostawione w okolicy szkoły (kartony, walizki, plecaki) lub pojazdy zaparkowane w nietypowych miejscach lub o szczególnych cechach – bez tablic rejestracyjnych, świadczące o dużym wyeksploatowaniu, auta dostawcze lub nienależące do pracowników szkoły, rodziców (pozostawione na dłuższy czas bez opieki);
- po zakończeniu zajęć należy zamykać bramy i furtki prowadzące do szkoły.

Czynnik ludzki to człowiek z jego indywidualnymi cechami, do których należy zaliczyć kwalifikacje zawodowe, znajomości i zrozumienie zasad przepisów bezpieczeństwa, racjonalną organizację pracy, dyscyplinę pracy oraz nauki.

Dyrektor szkoły jest jej przedstawicielem na zewnątrz, przełożonym służbowym wszystkich pracowników szkoły, sprawuje opiekę nad dziećmi i młodzieżą uczącą się w szkole, zapewnia w miarę możliwości odpowiednie warunki organizacyjne do realizacji zadań dydaktycznych i opiekuńczo-wychowawczych oraz bezpieczeństwo uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę.

Do obowiązków dyrektora szkoły w zakresie zagwarantowania bezpieczeństwa szkoły należy:

- systematyczne prowadzenie oceny stanu zabezpieczeń;
- sprawdzanie, czy zasady postępowania w sytuacji zagrożenia są znane wszystkim pracownikom;
- sprawdzanie, czy ciągi ewakuacyjne są drożne, a klucze od drzwi ewakuacyjnych są w wyznaczonym miejscu;
- wyznaczenie miejsca ewakuacji;

- w przypadku braku możliwości przeprowadzenia ewakuacji, przez wyznaczenie miejsca do schronienia się i zabarykadowania - zaleca się, by odpowiednie pomieszczenia posiadały grube ściany, pełne drzwi oraz były wyposażone w środki pierwszej pomocy – apteczki, środki łączności dające możliwość przesłania informacji na zewnątrz;
- wyznaczenie co najmniej dwóch źródeł alarmowania w różnych miejscach placówki, uwzględniając sposoby alarmowania, gdy nie ma zasilania;
- wyznaczenie co najmniej dwóch źródeł uruchamiania systemu alarmowego w różnych miejscach placówki (np. dwa niezależne włączniki uruchamiające dzwonek);
- organizowanie przeszkolenia pracowników i służby ochrony budynku na wypadek wtargnięcia napastnika na teren placówki oraz ćwiczeń, bądź instruktaży dla pracowników szkoły, uczniów.

Obowiązki nauczycieli i innych pracowników szkoły

Zgodnie art. 6. ustawy Karta Nauczyciela, nauczyciel zobowiązany jest rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę.

Do obowiązków pracowników administracji i obsługi należy:

- reagowanie na przejawy krzywdy, przemocy i agresji stosowanej wobec uczniów;
- zgłaszanie do kierownictwa szkoły zauważonych niepokojących zachowań zagrażających bezpieczeństwu, zdrowiu lub życiu uczniów;
- podejmowanie natychmiastowych działań zmierzających do usunięcia sytuacji zagrażających bezpieczeństwu uczniów (szczególnie w trakcie trwania przerwy) takich jak: rozlany płyn, potłuczone szkło, oberwana tablica, otwarty dostęp do urządzeń elektrycznych itp.;
- przestrzeganie procedury wpuszczania osób obcych (w tym rodziców) na teren szkoły;
- przeprowadzanie ćwiczeń ewakuacyjnych.

C. DZIAŁANIA INTERWENCYJNE W ODPOWIEDZI NA RÓŻNE SYTUACJE

Procedury reagowania w sytuacjach kryzysowych obejmują następujące sytuacje z udziałem uczniów:

1. zagrożenia zewnętrzne:

- wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły
- podłożenie ładunku wybuchowego
- podłożenie podejrzanego pakunku
- skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły

2. zagrożenia wewnętrzne:

- nierealizowanie obowiązku szkolnego
- przemoc rówieśniczą
- rażące naruszenie dyscypliny na zajęciach lekcyjnych
- łamanie prawa przez ucznia w stosunku do nauczyciela
- palenie papierosów
- zażywanie alkoholu i/lub narkotyków (uczeń pod wpływem substancji, posiadanie substancji, znaleziona substancja na terenie szkoły)
- zachowania wskazujące na demoralizację
- uczeń będący ofiarą czynu karalnego
- dopuszczenie się przez ucznia czynu karalnego
- zniszczenie mienia szkolnego
- kradzież na terenie szkoły
- osoba obca na terenie szkoły
- uczeń notorycznie łamiący normy i zasady
- wystąpienie przypadków pedofilii w szkole
- rozpowszechnianie pornografii w szkole przez ucznia
- wystąpienie przypadków prostytucji
- przypadek niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole
- wypadek ucznia w szkole
- procedura postępowania w sytuacji, gdy uczeń przejawia skłonności samobójcze
- w przypadku zabójstwa/ samobójstwa na terenie szkoły

3. zagrożenie bezpieczeństwa cyfrowego:

- dostępu do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych

- cyberprzemoc
- naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku ucznia i pracownika szkoły
- nadmiernym korzystaniem z Internetu
- ujawnienie nawiązywania niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią
- seksting, prowokacyjne zachowania i aktywności seksualnej jako źródło dochodu osób nieletnich
- łamanie prawa autorskiego
- Zagrożenie bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów on line.

4. zagrożenie COVID-19.

Do reagowania na powyższe sytuacje zobowiązani są wszyscy pracownicy szkoły. Uczeń i jego rodzice mają prawo do pełnej informacji o sytuacjach i podjętych przez szkołę działaniach ich dotyczących.

1. Zagrożenia zewnętrzne

O zagrożeniu zewnętrznym należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby:

Policja **997**

Straż Pożarna **998**

Pogotowie Ratunkowe **999**

Europejski Telefon Alarmowy obowiązującym na terenie całej Unii Europejskiej **112**

Pogotowie Energetyczne **991**

Pogotowie Gazowe **992**

Pogotowie Ciepłownicze **993**

Pogotowie Wodno- Kanalizacyjne **994**

Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego **987**

Infolinia Policji (połączenie bezpłatne) **800 120 226**.

Ewakuacja w trakcie lekcji i przerwy – zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu

Sposób przeprowadzenia ewakuacji powinien być znany wszystkim, a ćwiczenia w jej przeprowadzaniu ewakuacji powinny odbywać się raz w roku szkolnym.

Alarm lokalny w szkole jest jednym z kilku rodzajów alarmów, które mogą być ogłaszane w konsekwencji wystąpienia zagrożeń ekologicznych lub innych spowodowanych działalnością człowieka. Ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa w razie zagrożenia życia i zdrowia młodzieży przebywającej na terenie szkoły. Najczęstszymi przyczynami, dla których może zajść konieczność ogłoszenia alarmu w szkole, są zagrożenia związane z powstaniem pożaru, a także możliwość rozprzestrzenienia na terenie szkoły niebezpiecznych substancji chemicznych lub ładunków wybuchowych.

- Najważniejszym działaniem, jakie należy podjąć w przypadku stwierdzenia zagrożenia jest jak najszybsze powiadomienie wszystkich osób znajdujących się w strefie zagrożenia i podjęcie działań mających na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych. W tym celu korzystamy z sygnału alarmu lokalnego, którym w szkole są trzy sygnały dzwonka, trwające około 10 sekund każdy, następujące bezpośrednio po sobie.
- O ewakuacji decyduje dyrektor, który po otrzymaniu meldunku oraz rozpoznaniu sytuacji podejmuje decyzję o zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu.
- W sytuacji braku prądu, sygnał alarmowy może być ogłaszany za pomocą gwizdka lub dzwonka ręcznego z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm. Jest to sygnał do natychmiastowego działania dla wszystkich pracowników szkoły oraz do bezwzględnego wykonywania poleceń nauczycieli przez uczniów.
- W wypadku, gdy nastąpiło bezpośrednio zagrożenie życia, nauczyciel sam podejmuje decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.
- Wszystkie działania od tej chwili mają prowadzić do jak najszybszej ewakuacji wszystkich osób znajdujących się na terenie szkoły. Od tej chwili podporządkowujemy się poleceniom osób funkcyjnych. W przypadku uczniów taką osobą jest nauczyciel, z którym w tym momencie mamy zajęcia. Akcją nie może kierować wiele osób, bo prowadzi to do dezorientacji i paniki.

- Po rozpoznaniu zagrożenia i dokonaniu oceny sytuacji nauczyciel decyduje o możliwej i najkrótszej drodze ewakuacji z budynku. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego. Należy się poruszać po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych.
- Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższej stojącego nauczyciela. Nauczyciele i uczniowie, którzy mają lekcje na wyższych kondygnacjach, schodzą po stwierdzeniu, że uczniowie niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są wolne. Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki. Jeżeli alarm jest ogłoszony w czasie przerwy to natychmiast udajemy się (jeżeli tylko nie zagraża to naszemu bezpieczeństwu) pod salę, gdzie mamy mieć zajęcia i stamtąd pod opieką nauczyciela postępujemy jak wyżej.
- Zbiórka na placu alarmowym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustalenia osób nieobecnych. Jest to bardzo istotne dla prowadzenia akcji ratunkowej przez wezwane służby ratownicze.

Zasady, których powinien przestrzegać uczeń z chwilą ogłoszenia alarmu:

- słucha i wykonuje polecenia nauczyciela,
- stara się być opanowany, nie ulega panice,
- po przerwaniu zajęć udaje się na miejsce zbiórki wraz z klasą drogą wskazywaną przez nauczyciela,
- pomaga osobom słabszym,
- bezwzględnie podporządkowuje się osobom funkcyjnym,
- nie lekceważy zagrożenia, nawet, gdy nie zagraża mu ono bezpośrednio.

W przypadku osób niepełnosprawnych bezpieczna ewakuacja powinna uwzględniać rodzaj oraz stopień niepełnosprawności, wiek uczniów i ewentualne wykorzystanie na potrzeby ewakuacji pomocy ze strony innych osób (pracowników, uczniów). Na czas ewakuacji należy wyznaczyć opiekuna osoby niepełnosprawnej. Bezpieczne, docelowe miejsce ewakuacji nie zawsze będzie znajdować się poza budynkiem szkolnym. W przypadku osób poruszających się na wózkach inwalidzkich,

miejsce takie powinno mieć odpowiednie wymiary (co najmniej 900 x 1400 mm). Jego położenie w pobliżu pionowej drogi ewakuacyjnej (schodów) wpłynie na podniesienie bezpieczeństwa osoby niepełnosprawnej. Samodzielne pokonywanie dróg ewakuacyjnych przez osoby niewidome i niedowidzące może się wiązać z ogromnym stresem. Sprawdzonym rozwiązaniem jest organizowanie tzw. grup pomocy koleżeńskiej oraz przydzielanie opiekunów uczniom niewidomym lub niedowidzącym. W pozostałych przypadkach niepełnosprawności aspekt przystosowania dróg ewakuacyjnych należy rozpatrywać indywidualnie.

Działania interwencyjne w przypadku wtargnięcia napastnika (terrorysty) do szkoły

Terrorysta - osoba posługująca się bronią, która eliminuje lub próbuje wyeliminować osoby znajdujące się na określonym obszarze, w obiekcie lub budynku.

Rekomendacje odnoszą się do niezbędnej reakcji nauczyciela i dotyczą sytuacji wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych (tzw. *aktywny strzelec*):

- jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz- szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia i atak na kolejne osoby;
- wycisz i uspokój uczniów - wszelkie dźwięki wydostające się z klas mogą spowodować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę;
- zaopiekuj się uczniami z SPE i tymi, którzy potrzebują pomocy- specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji;
- każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony - niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia;
- poinformuj policję wysyłając informację tekstową - SMS o zaistniałej sytuacji - w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędnym jest natychmiastowe przekazanie informacji policji;

- zasłoń okno, zgaś światło - należy zaciemnić salę aby utrudnić obserwację osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego,
- nie przemieszczaj się - może to powodować dźwięki lub cień, który zostanie zauważony przez napastników;
- stań poniżej linii okien, zejź ze światła drzwi - przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników;
- zejź z linii strzału, połoź się na podłodze- z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. strzały z broni palnej bez problemu penetrują drzwi i mogą zabić osoby znajdujące się wewnątrz;
- jeżeli padną strzały, nie krzycz - napastnicy oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma;
- nie otwieraj nikomu drzwi - interweniujące oddziały policji w przypadku takiej konieczności same otworzą drzwi; napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi;
- w przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia - w sytuacji obecności aktywnego strzelca jego celem jest zabicie jak największej liczby ludzi; w takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.

W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

- wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika - wszelkie próby oporu mogą być uznane jako akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników;
- na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste - wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej;
- poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia - w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu;
- nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego - w takiej sytuacji patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji;

- nie odwracaj się plecami do napastnika - może to zostać uznane jako akt agresji czy lekceważenia, utrudnia także orientację w sytuacji;
- nie zwracaj na siebie uwagi - może to zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu;
- nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny - brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców;
- nie oszukuj terrorysty - oszustwo może zostać potraktowane jako brak szacunku lub agresja i zostać ukarane;
- uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu - zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich spersonalizowanie, co może spowodować lepsze ich traktowanie przez zamachowców;
- poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami - wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie odstaje od reszty;
- pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów - każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt agresji i w konsekwencji ukarana;
- zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty - nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będziemy mogli napić się czy zjeść posiłek.

W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

- nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów – możesz zostać uznany za terrorystę - policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar;
- nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi - próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowane jako akt agresji;
- połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy - taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników;
- słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom - postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników;

- nie trzymaj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących - tarcie oczu pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego;
- pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami - wszelkie samowolne działania mogą zostać potraktowane jako akt agresji i mogą utrudnić akcję ratunkową;
- odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy - policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców;
- bądź przygotowany na traktowanie siebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona - w fazie odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtapiać w tłum i uciec z miejsca ataku;
- po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku - w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne;
- nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru - najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

Działania interwencyjne w przypadku ujawnienia podłożenia na terenie szkoły ładunku wybuchowego

Przez materiał wybuchowy rozumiemy związek chemiczny lub mieszaninę kilku związków chemicznych, która jest zdolna w odpowiednich warunkach do gwałtownej reakcji chemicznej i której towarzyszy wydzielanie wielkiej liczby produktów gazowych w postaci wybuchu.

Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

- prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego zapamiętaj jak największą ilość szczegółów;
- zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje;
- poinformuj niezwłocznie osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury – powinna ona zarządzić ewakuację całości personelu szkoły;
- nie używaj telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy;

- sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia - stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji;
- wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb;
- w miejscu ewakuacji policz wszystkich uczniów i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi;
- poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu – informacja ta pozwoli na sprawny odbiór dzieci, nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

***Działania interwencyjne w przypadku ujawnienia podłożenia
na terenie szkoły podejrzanego pakunku***

Podejrzany pakunek to przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją. W przypadku podejrzenia jej otrzymania:

- odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku - należy założyć, że jest on ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona;
- nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku - w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania;
- okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala) – może to ograniczyć rozprzestrzenianie się substancji;
- poinformuj osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury – może ona zarządzić ewakuację całości personelu szkoły;
- rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji - musi być ona rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału; ma na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku;
- nie używaj telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy;
- bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej

sytuacją kryzysową;

- w miejscu ewakuacji policz wszystkich uczniów i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - szybkie sprawdzenie obecności ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły;
- poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.

Działania interwencyjne w przypadku skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z stosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe są wypełnione mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami (wąglik, brucelozą etc.) wirusami (ospy, gorączki krwotocznej, zapalenia mózgu, wirusa HIV), toksynami (rycyna, toksyna otulinowa), grzybami lub pierwotniakami.

Osobą odpowiedzialną za uruchomienie procedury jest dyrektor, wicedyrektor szkoły lub osoba przez nich upoważniona.

W sytuacji, gdy nastąpiło skażenie szkoły lub szkoła otrzymuje informację o możliwym skażeniu substancją chemiczną/biologiczną, należy:

- zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru;
- natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku;
- w budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację;

- w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry;
- przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji;
- powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku;
- do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych;
- oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

W sytuacji, gdy szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną a zagrożenie zostało wykryte natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się należy:

- nie dotykać, nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy;
- aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem;
- pozamykać okna i drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów;
- opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób;
- powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole - dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję;
- zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru, rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń;
- natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby - policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe kładąc szczególny nacisk

na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia;

- jeśli miał miejsce kontakt z substancją, umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka;
- po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb - policja, straż pożarna, wyspecjalizowana jednostka zwalczania skażeń i zakażeń;
- w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację;
- sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej i przekazać ją policji;
- w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry;
- przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń - częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji;
- powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku;
- oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

W sytuacji, gdy szkoła została skażona substancją chemiczną/ biologiczną a zagrożenie zostało wykryte późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub/i ogniska zachorowań należy:

- nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy;
- powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe;
- przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się;
- pozamykać okna i drzwi, wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów;

- opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób;
- ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły;
- natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia;
- w szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

2. Zagrożenia wewnętrzne

Zagrożeniom wewnętrznym w szkole zwykle towarzyszą poprzedzające je lub towarzyszące im widoczne symptomy zachowań uczniów, na podstawie których można je rozpoznać. Ofiary negatywnych działań w szkole zwykle skarżą się na dolegliwości somatyczne, unikają chodzenia do szkoły. W rodzinie pojawia się agresja wobec innych, niepokój, rozdrażnienie, lęk. Uczniowie izolują się, szukają samotności. Odbija się to na wynikach w nauce. Nauczyciele i rodzice powinni zauważyć te zachowania i próbować wyjaśnianie ich przyczyny. Należy pamiętać, że uczniowie na ogół ukrywają, iż stali się ofiarami czynów zabronionych, wstydzą się, nie chcą martwić nauczycieli/ rodziców. Często przypisują sobie winę za to, co ich spotkało.

Niewłaściwe zachowania uczniów a w konsekwencji zagrożenia dla bezpieczeństwa w szkole z ich strony mają wiele przyczyn:

- uwarunkowania osobowościowe sprawcy– kłopoty w nauce, nieumiejętność przystosowania się do środowiska szkolnego, zazdrość w odniesieniu do kolegów, rywalizacja w nauce;
- środowisko pozaszkolne - otoczenie ucznia, uwarunkowania społeczno-rodzinne;
- wpływ rodziny, telewizji, Internetu, gier komputerowych;

- środowisko szkolne - konflikty między rówieśnikami, dominacja starszych kolegów, próba zaistnienia w grupie - zdobycia kontroli nad rówieśnikami, chęć imponowania, wyróżnienia się;
- brak współpracy rodziców ze szkołą, brak zajęć pozalekcyjnych.

***Działania interwencyjne w przypadku,
gdy uczeń nie realizuje obowiązku szkolnego***

Szkoła posiada system kontroli frekwencji uczniów – dziennik elektroniczny Vulcan-wychowawca na bieżąco analizuje frekwencję ucznia na zajęciach. W przypadku stwierdzenia nieobecności nieusprawiedliwionej wychowawca klasy ma obowiązek podjąć następujące działania:

- zbadać sytuację ucznia (przyczynę nieobecności) przez kontakt telefoniczny, korespondencyjny lub wiadomość przez e- dziennik do rodziców/prawnych opiekunów ucznia;
- przeprowadzić rozmowę z rodzicem/ opiekunem prawnym ucznia;
- przeprowadzić z uczniem rozmowę wychowawczą;
- powiadomić o zaistniałym fakcie dyrektora i psychologa szkolnego;
- równocześnie, zgodnie z ustawą o postępowaniu w sprawach nieletnich, szkoła może wystąpić do Sądu rejonowego z prośbą o zbadanie sytuacji dziecka.

Dyrektor szkoły uprawniony jest do żądania wykonania obowiązku szkolnego na drodze egzekucji administracyjnej. W tym celu, po stwierdzeniu niespełniania przez ucznia obowiązku szkolnego, dyrektor kieruje do jego rodziców / opiekunów prawnych upomnienie zawierające stwierdzenie, iż obowiązek szkolny nie jest realizowany, wezwanie do posyłania dziecka do szkoły z wyznaczeniem terminu, informację, że niespełnienie obowiązku szkolnego jest zagrożone skierowaniem sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego. Jeśli po upływie 7 dni od otrzymania upomnienia przez rodziców/ opiekunów prawnych, uczeń nadal nie realizuje obowiązku szkolnego bądź rodzic/ opiekun prawny nie wyjaśnił przyczyn nieobecności, dyrektor (na podstawie właściwych przepisów prawnych) kieruje wniosek o wszczęcie egzekucji administracyjnej do organu, któremu uczeń podlega. Wszczęcie postępowania egzekucyjnego skutkować może karą pieniężną w wysokości do 10. 000 zł.

Działania interwencyjne w przypadku, gdy uczeń dopuścił się użycia przemocy względem innych uczniów, nauczycieli czy pracowników szkoły

- Sytuacje, w których należy podjąć postępowanie dotyczą naruszenia nietykalności fizycznej innych osób bądź naruszenia ich godności osobistej (przemoc psychiczna, wulgaryzmy).
- Każdy członek społeczności szkolnej (uczeń, nauczyciel, pracownik niepedagogiczny, rodzic) ma obowiązek zareagować na sytuację agresji i przemocy na terenie szkoły poprzez:
 - uczeń – poinformować o zajściu nauczyciela, wychowawcę bądź psychologa;
 - nauczyciel, pracownik szkoły – przerwać niepożądane zachowania sprawcy wobec ofiary;
 - rodzic – zgłosić fakt agresji i przemocy wychowawcy, dyrektorowi lub psychologowi szkolnemu.
- Wychowawca we współpracy z psychologiem szkolnym przeprowadza rozmowę wyjaśniającą – identyfikuje ofiarę, agresora i świadków zdarzenia oraz podejmuje interwencję profilaktyczną – wychowawczą wobec agresora.
- Działania wobec ofiary przemocy:
 - ofiara zostaje objęta szczególną uwagą oraz opieką psychologa szkolnego;
 - wychowawca stale monitoruje sytuację w klasie i zachowania innych uczniów wobec ofiary przemocy;
 - wychowawca powiadamia rodziców ofiary o zajściu.
- Działania wobec sprawcy przemocy:
 - wychowawca klasy powiadamia o zajściu rodziców ucznia;
 - wychowawca zobowiązuje ucznia do poprawy zachowania i zaprzestania stosowania przemocy;
 - wychowawca w porozumieniu z dyrektorem szkoły stosuje wobec ucznia sankcje przewidziane w Statucie Szkoły;
 - wychowawca na bieżąco monitoruje zachowanie ucznia;
 - w zależności od nasilenia problemu, uczeń będący agresorem może, za zgodą rodziców, zostać zobowiązany do udziału w indywidualnych zajęciach z psychologiem szkolnym. Uczeń wraz z rodzicami może też

zostać skierowany do innej placówki świadczącej pomoc psychologiczno – pedagogiczną.

- W razie powtarzających się lub szczególnie niebezpiecznych zachowań agresywnych na terenie szkoły, wobec ucznia podejmowane są następujące kroki:
 - rozmowa interwencyjna z wychowawcą, psychologiem szkolnym;
 - rozmowa dyscyplinująca z udziałem dyrektora szkoły;
 - spisanie kontraktu z udziałem rodziców/ opiekunów prawnych, wychowawcy, psychologa oraz dyrektora, w którym uczeń zobowiązuje się do przestrzegania ustalonych reguł, naprawienia wyrządzonej szkody oraz poniesienia konsekwencji w razie złamania zasad kontraktu;
- W razie braku efektywności powyższych działań szkoła może zwrócić się do Sądu rejonowego o wydanie postanowienia w sprawie ucznia.

Działania interwencyjne w przypadku rażącego naruszenia dyscypliny na zajęciach lekcyjnych

- W przypadku gdy uczeń w rażący sposób narusza dyscyplinę podczas zajęć lekcyjnych, tj. znacząco utrudnia lub uniemożliwia prowadzenie zajęć, nauczyciel może wezwać (za pośrednictwem innego ucznia) psychologa, wychowawcę, dyrektora lub inną dyspozycyjną w danym momencie osobę.
- Jeżeli interwencja nie przyniesie pożądanego skutku, nauczyciel może podjąć decyzję o konieczności odosobnienia ucznia w celu zapewnienia klasie odpowiednich warunków do nauki. Odosobnienie następuje przez przejście do auli, biblioteki, gabinetu pedagoga/ psychologa i wykonywanie tam zadania zleconego przez nauczyciela, dotyczącego tematu lekcji.
- Warunkiem uzyskania obecności na zajęciach edukacyjnych, z których uczeń został odizolowany, jest zaliczenie zadanego materiału. Nauczyciel na kolejnej lekcji może sprawdzić fakt wykonania zadania poprzez kontrolę zeszytu lub krótką kartkówkę. Wykonanie zadania lub kartkówka mogą podlegać ocenie.

Łamanie prawa przez ucznia w stosunku do nauczyciela

- Nauczyciel, w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, korzysta z prawa do ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy państwowych (Karta Nauczyciela art.63).
- Łamanie prawa w stosunku do nauczycieli obejmuje m.in. zachowania: groźby (zwerbalizowane lub w postaci sms-ów), zniesławienie wulgaryzmami, zastraszanie, szantaż, naruszanie nietykalności cielesnej, okradanie, niszczenie mienia prywatnego.
- Organ prowadzący oraz dyrektor są zobowiązani występować w obronie nauczyciela, gdy ustalone dla nauczyciela uprawnienia zostaną naruszone.
- Uczeń ponosi odpowiedzialność za łamanie prawa w stosunku do nauczyciela według stosownych przepisów prawa.

Działania interwencyjne w przypadku, gdy stwierdzono, że uczeń pali papierosy na terenie szkoły

- Osoba, która zauważy, że uczeń pali papierosy (w szkole lub jej terenie), zgłasza ten fakt wychowawcy klasy.
- Wychowawca przeprowadza z uczniem rozmowę wychowawczą informując o negatywnych skutkach palenia papierosów i zobowiązując ucznia do zaprzestania niepożądanego zachowania.
- W przypadku ucznia nieletniego wychowawca klasy informuje rodziców/ opiekunów prawnych i rozmowę wychowawczą może odbyć w ich obecności.
- Jeśli sytuacja się powtarza, wychowawca informuje pedagoga / psychologa szkolnego, który wzywa ucznia na rozmowę wychowawczą.
- Notoryczne łamanie porządku szkolnego poprzez palenie papierosów jest objawem demoralizacji, winno być zgłoszone dyrektorowi szkoły i może także zostać zgłoszone do Sądu rejonowego.

Działania interwencyjne w przypadku, gdy uczeń, przebywający na terenie szkoły, znajduje się pod wpływem alkoholu lub substancji psychoaktywnych

W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków, powinien podjąć następujące kroki:

- zawiadamia o fakcie wychowawcę (w przypadku jego nieobecności psychologa lub pielęgniarkę) oraz dyrektora szkoły;
- osoba wyznaczona przez dyrektora odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego, stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie;
- dyrektor szkoły lub osoba przez niego wyznaczona wzywa lekarza w celu stwierdzenia stanu odurzenia bądź braku i ewentualnie udzielenia pomocy medycznej;
- dyrektor szkoły lub osoba przez niego wyznaczona powiadamia rodziców/opiekunów prawnych, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły; gdy rodzice/opiekunowie odmówią odebrania dziecka, o pozostaniu ucznia w szkole, czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia, albo przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom policji – decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły; dyrektor szkoły zawiadamia najbliższą jednostkę policji, gdy rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu odmawiają przyjęcia do szkoły, a jest on agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorzenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób;
- w przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień, albo do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych –na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maksymalnie do 24 godzin); o fakcie umieszczenia zawiadamia się rodziców/opiekunów oraz sąd rodzinny, jeśli uczeń nie ukończył 18 lat;
- po powrocie ucznia do szkoły, dyrektor wraz z wychowawcą przeprowadzają z uczniem rozmowę dyscyplinującą;
- jeśli powtarzają się przypadki, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, dyrektor szkoły ma obowiązek powiadomienia o tym policji lub sądu rodzinnego.

W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń przebywający na terenie szkoły, posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk, powinien podjąć następujące kroki:

- nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, psycholog, dyrektor) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży, ew. innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją; nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia – jest to czynność zastrzeżona wyłącznie policji;
- o swoich podejrzeniach nauczyciel powiadamia dyrektora, który informuje rodziców/opiekunów prawnych ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa;
- w przypadku gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania substancji i pokazania zawartości teczki, dyrektor wzywa policję, która dokonuje przeszukania, zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyz;
- jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, dyrektor lub osoba przez niego wyznaczona, po odpowiednim zabezpieczeniu, powinien bezzwłocznie przekazać ją najbliższej jednostce policji wraz z zebranymi informacjami w postaci notatki służbowej; w miarę możliwości należy ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję; całe zajście powinno być dokładnie udokumentowane;
- w przypadku ucznia, który:
 - posiada nawet niewielką ilość środków odurzających, psychotropowych,
 - wprowadza środki odurzające do obrotu,
 - udziela innej osobie, ułatwia lub umożliwia innym zażycie środków odurzających bądź też nakłania innych do ich użycia,
 - wytwarza i przetwarza środki odurzające
 konieczne jest powiadomienie Policji;
- powyższe zachowania są: czynem karalnym (w przypadku ucznia, który ukończył 13 lat ale nie ukończył 17- należy powiadomić Policję lub Sąd rodzinny) lub przestępstwem (w przypadku ucznia, który ukończył 17 lat - należy powiadomić Policję lub Prokuraturę).

Działania interwencyjne w przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyki

- Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły, który wzywa policję.

- Nauczyciel zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji, próbuje (o ile to możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.
- Po przyjeździe policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia

Działania interwencyjne w przypadku, gdy uczeń przejawia zachowania wskazujące na demoralizację

Demoralizacja (zgodnie z art.4 § 1 Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich) to naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, włączęgostwo, udział w działalności grup przestępczych. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18-tu lat, używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powinien podjąć następujące kroki:

- przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy;
- wychowawca informuje o fakcie pedagoga/ psychologa szkolnego i dyrektora;
- wychowawca wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia i przekazuje im uzyskane informacje; przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz uczniem w ich obecności; w przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania niepożądanych zachowań, rodziców zaś do częstych kontaktów ze szkołą oraz szczególnego nadzoru nad dzieckiem; w toku interwencji profilaktycznej może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka/rodziny w programie terapeutycznym;
- jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd rodzinny lub Policję;
- podobnie, w sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych

rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia Sąd rodzinny lub Policję; dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji;

- w przypadku, gdy uczeń, który ukończył 18 lat, przejawia zachowania świadczące o demoralizacji, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych czy popełnienie przestępstwa, działania nauczyciela w kwestii postępowania z uczniem reguluje wewnętrzny regulamin szkoły (Statut);
- w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat przestępstwa ściganego z urzędu bądź jego udziału w grupie przestępczej, dyrektor szkoły zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić Policję lub Prokuraturę.

Działania interwencyjne w przypadku, gdy uczeń stał się ofiarą czynu karalnego

- Udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej bądź zapewnienie jej udzielenia poprzez wezwanie lekarza w przypadku, kiedy ofiara doznała obrażeń.
- Niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły.
- Powiadomienie rodziców/opiekunów prawnych ucznia.
- Niezwłoczne wezwanie policji w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia środków przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.

Działania interwencyjne w przypadku, gdy uczeń jest sprawcą czynu karalnego lub przestępstwa

- Niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły.
- Ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
- Przekazanie sprawcy (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę.
- Powiadomienie rodziców/opiekunów prawnych ucznia –sprawcy.
- Niezwłoczne powiadomienie Policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (rozbój, uszkodzenie ciała itp.), także w przypadku, gdy sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość nie jest nikomu znana.
- Zabezpieczenie ewentualnych dowodów przestępstwa lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji (np. sprawca rozboju

na terenie szkoły używa noża i uciekając porzuca go lub porzuca jakiś przedmiot pochodzący z kradzieży).

Działania interwencyjne w przypadku aktów wandalizmu na terenie szkoły (zniszczenie mienia)

- W przypadku stwierdzenia aktu wandalizmu podczas przerwy niezwłocznie należy powiadomić o tym nauczyciela dyżurującego lub pedagoga/psychologa szkolnego.
- W przypadku stwierdzenia aktu wandalizmu w trakcie trwania lekcji należy zgłosić fakt pedagogowi/psychologowi szkolnemu.
- O fakcie zniszczenia mienia bezzwłocznie powiadamiany jest także dyrektor oraz wychowawca klasy, do której uczeń- sprawca czynu należy.
- Dyrektor lub wyznaczona przez niego osoba podejmuje czynności mając na celu ustalenie sprawcy i powiadamia o swoich działaniach rodziców ucznia podejrzanego o dokonanie aktu wandalizmu oraz w przypadku zniszczenia mienia prywatnego- także rodziców ucznia poszkodowanego.
- Rodzice ucznia (również pełnoletniego) zobowiązani są pokryć koszty zakupu lub naprawy zniszczonego mienia szkolnego. Rodzice ucznia poszkodowanego mają prawo wystąpić do rodziców sprawcy o pokrycie kosztów zakupu lub naprawy mienia prywatnego.
- W przypadku, gdy wartość zniszczonego mienia przekracza kwotę zgodną z aktualnym stanem prawnym, sprawa obligatoryjnie zgłaszana jest Policji.
- Wychowawca sporządza z całego zajęcia notatkę służbową.

Działania interwencyjne w sytuacji kradzieży na terenie szkoły

- Uczeń, który stwierdza kradzież jego rzeczy na terenie szkoły bezzwłocznie zgłasza ten fakt wychowawcy klasy lub nauczycielowi, który w danym momencie prowadzi u niego lekcję. Jeżeli stwierdzenie faktu kradzieży ma miejsce podczas przerwy uczeń powinien poinformować o tym wychowawcę lub pedagoga/psychologa szkolnego.
- Wychowawca, nauczyciel lub psycholog wyjaśnia okoliczności zajścia: kiedy uczeń zauważył brak przedmiotu, czy ma pewność że przedmiot został

skradziony a nie zgubiony, wartość skradzionego przedmiotu, ewentualnie osoby podejrzewane o kradzież.

- W przypadku kradzieży rzeczy małowartościowych (do 500 zł) sprawą zajmuje się wychowawca klasy- podejmuje działania wyjaśniające, wyciąga konsekwencje, informuje dyrekcję o zajściu i podjętych działaniach.
- W przypadku straty rzeczy o wartości przekraczającej 500 zł informowany jest dyrektor i rodzice uczniów, którzy wspólnie zobligowani są do powiadomienia policji.
- W obydwu przypadkach powiadamiany jest pedagog/ psycholog szkolny, który przeprowadza z pokrzywdzonym i sprawcą kradzieży rozmowę.
- Bez względu na wartość skradzionej rzeczy o zajściu zawsze informowani są rodzice poszkodowanego jak i sprawcy oraz dyrektor szkoły.
- Działania wobec ustalonego sprawcy kradzieży:
 - zwrot skradzionego przedmiotu lub jego równowartości w przypadku uszkodzenia przedmiotu, zniszczenia lub niemożności jego zwrotu;
 - ostateczną decyzję o wyciągniętych konsekwencjach podejmuje dyrektor;
 - powiadomienie Policji w przypadku, gdy sprawcą kradzieży jest uczeń niepełnoletni, w sytuacji powtórnej kradzieży lub kradzieży przedmiotu o dużej wartości, również Sądu rodzinnego.

Działania interwencyjne w przypadku, gdy na terenie szkoły przebywa osoba obca

- Każdy, kto nie jest aktualnie uczniem lub pracownikiem szkoły, traktowany jest jako osoba obca.
- Wszyscy pracownicy szkoły powinni zwracać uwagę na osoby obce przebywające na terenie szkoły– zapytać o cel pobytu oraz skierować do sekretariatu lub w razie możliwości pomóc w rozwiązaniu problemu.
- Dyrektor szkoły podejmuje decyzję co do zasadności pobytu osoby obcej na terenie szkoły. W uzasadnionych przypadkach ma prawo zabronić wstępu do szkoły.

Postępowanie wobec ucznia notorycznie łamiącego normy i zasady obowiązujące w szkole

- Rozmowa interwencyjna z wychowawcą, psychologiem szkolnym.
- Rozmowa jw. z udziałem rodziców / opiekunów prawnych ucznia.
- Rozmowa dyscyplinująca z udziałem dyrektora szkoły.
- Spisanie kontraktu z uczniem przy udziale rodziców/opiekunów prawnych, wychowawcy, psychologa szkolnego oraz dyrektora. Kontrakt powinien zawierać zobowiązanie ucznia do przestrzegania ustalonych reguł, naprawienia wyrządzonej szkody oraz do poniesienia konsekwencji w razie złamania zasad kontraktu.
- W sytuacji wyczerpania środków- skierowanie sprawy do Sądu rejonowego.

Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków pedofilii w szkole

W sytuacji wystąpienia przypadków pedofilii w szkole najważniejszym zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów od osób, które psychicznie i fizycznie mogą molestować i nakłaniać do czynności seksualnych. Osobą odpowiedzialną na uruchomienie procedury jest dyrektor, wicedyrektor szkoły lub osoba przez nich upoważniona.

Po stwierdzeniu zagrożenia należy:

- powiadomić dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego;
- w przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy powiadomić najbliższą placówkę Policji;
- dyrektor winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu;
- wychowawcy klas oraz psycholog powinni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie;
- w przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy molestowania;

- wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem (w obecności rodziców ustala przyczyny i okoliczności zdarzenia),
- dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia,
- wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia,
- dyrektor w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustala działania z udziałem psychologa w celu zapewnienia opieki nad uczniem.

***Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków
rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia***

W sytuacji wystąpienia przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia najważniejszym zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów od treści pornograficznych. Osobą odpowiedzialną na uruchomienie procedury jest dyrektor, wicedyrektor szkoły lub osoba przez nich upoważniona.

W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy:

- bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci;
- w przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie mu anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji ze strony uczniów prezentujących te treści;
- dyrektor szkoły winien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły;
- wychowawca klasy i psycholog szkolny powinni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań;
- dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne;
- wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji

W przypadku wystąpienia prostytucji w szkole lub wśród uczniów najważniejszym zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów. Osobą odpowiedzialną na uruchomienie procedury jest dyrektor, wicedyrektor szkoły lub osoba przez nich upoważniona.

Sposób działania:

- w przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel/ pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o fakcie dyrektora szkoły;
- w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia;
- w przypadku stwierdzenia przez pracownika/ nauczyciela, że uczeń świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia;
- wychowawca winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności;
- w przypadku potwierdzenia informacji, wychowawca zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym;
- jeżeli rodzice/opiekunowie prawni odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor powiadamia pisemnie o sytuacji sąd rodzinny lub Policję;
- w sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły winien powiadomić sąd rodzinny lub Policję, dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji;

- jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły;
- w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję;
- dyrektor szkoły winien powiadomić Policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa;
- wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia;
- dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa w celu zapewnienia opieki nad uczniem, który świadomie lub nie dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.

Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole

W przypadku wystąpienia przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole najważniejszym zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów. Osobą odpowiedzialną za uruchomienie procedury jest dyrektor szkoły lub osoba przez nich upoważniona.

Sposób działania:

- nauczyciel lub pracownik szkoły powinien powiadomić wychowawcę klasy i/lub psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, zażądać od ucznia zaprzestania czynności i podjąć z nim rozmowę wychowawczą,
- w przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych innych osób, konieczne jest zapewnienie mu anonimowości w celu uniknięcia przez niego ewentualnych konsekwencji;
- wychowawca lub psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu jego rodziców;

- jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca lub psycholog szkolny przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich do szczególnego nadzoru nad nim;
- wychowawca może wezwać rodziców/opiekunów prawnych ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem;
- w sytuacji, kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do szkoły, gdy szkoła wykorzystała dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierządu), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd rejonowy lub Policję;
- gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog/psycholog szkolny w porozumieniu z dyrektorem po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów ucznia, zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami; pedagog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając dokładną notatkę;
- jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły;
- w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

Procedura postępowania w sytuacji wypadku ucznia w szkole

Celem działań w przypadku w/w procedury jest zapewnienie profesjonalnych działań pracowników szkoły gwarantujących poszkodowanemu w wypadku w szkole uczniowi należyłą opiekę i niezbędną pomoc. Wypadek ucznia to nagłe zdarzenie

wywołane przyczyną zewnętrzną, powodującą uraz lub śmierć, które nastąpiło podczas pozostawania ucznia na terenie szkoły lub poza jej terenem w trakcie trwania wycieczki lub wyjścia pod opieką nauczyciela.

W takiej sytuacji należy:

- udzielić poszkodowanemu pierwszej pomocy przedmedycznej- pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy; udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego pracownika szkoły; jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną;
- w sytuacji wypadku ucznia, nauczyciel przerywa lekcję, wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów; pracownik zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia dyrektora;
- powiadomić i zabezpieczyć miejsca zdarzenia- o każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie: rodziców/opiekunów poszkodowanego, pracownika szkoły odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy, społecznego inspektora pracy, organ prowadzący szkołę lub placówkę oraz radę rodziców;
- o wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty;
- o wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się państwowego inspektora sanitarnego;
- zawiadomień dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły a fakt ten dokumentuje wpisem w dzienniku zajęć podając datę i godzinę powiadomienia rodziców / opiekunów prawnych ucznia o wypadku;
- przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, powiadamiający o zdarzeniu ustala z nim: potrzebę wezwania pogotowia ratunkowego lub potrzebę wcześniejszego przyjazdu rodzica i godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu

zdarzenia; informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć;

- w każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe; w przypadku stwierdzenia przez lekarza potrzeby pobytu ucznia w szpitalu należy zapewnić uczniowi opiekę w drodze do szpitala;
- jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone; dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin;
- jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza szkołą, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie; do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych;
- dyrektor powołuje zespół powypadkowy- w jego skład wchodzi m.in. pracownik odpowiedzialny za bezpieczeństwo i higienę pracy a jeżeli nie może uczestniczyć w zespole- w skład wchodzi dyrektor szkoły. W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców; przewodniczącym zespołu jest pracownik odpowiedzialny za BHP w szkole, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu – przewodniczącego wyznacza dyrektor;
- dyrektor powołuje zespół powypadkowy, w skład którego wchodzić może pracownik odpowiedzialny za bezpieczeństwo i higienę pracy, dyrektor, członek rady rodziców, pracownik organu prowadzącego; zespół:
 - przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową;
 - rozmawia z uczniem, w obecności rodzica lub wychowawcy/psychologa i sporządza protokół przesłuchania;
 - rozmawia ze świadkami wypadku i sporządza protokoły przesłuchania; jeżeli świadkami są uczniowie - przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga/psychologa szkolnego, a protokół przesłuchania odczytuje się w obecności ucznia - świadka i jego rodziców;

- sporządza szkic lub fotografię miejsca wypadku;
- uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek;
- uzyskuje opinię lekarską z opisem doznanych obrażeń i określeniem rodzaju wypadku;
- sporządza protokół powypadkowy.

Protokół sporządza się nie później niż w ciągu 14 dni od daty uzyskania zawiadomienia o wypadku – protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor (przekroczenie terminu może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym czasie); w sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu. Członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym. Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły; jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców ucznia poszkodowanego postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone. Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach dla: poszkodowanego, szkoły, która przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku ucznia oraz dla organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie).

Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego

W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu). Zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu: ustnie i wtedy przewodniczący wpisuje je do protokołu lub na piśmie. Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności: niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebraniem materiałem dowodowym. Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący szkołę. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę może: zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych, powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

Dokumentacja- dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków; wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej procedury, informuje o wnioskach i podjętych

działaniach profilaktycznych zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.

***Procedura postępowania w razie podejrzenia,
że uczeń przejawia skłonności samobójcze***

- Zaufaj swemu podejrzeniu, że młody człowiek może przejawiać tendencje samobójcze.
- Powiedz mu, że obawiasz się o niego i staraj się go wysłuchać.
- Zadawaj bezpośrednie pytania, nie obawiaj się pytać wprost, czy myśli lub planuje próbę.
- Staraj się nie okazywać, że to co słyszysz jest dla ciebie szokujące. Unikaj dyskusji o tym, czy samobójstwo jest dobre czy złe ani nie prowadź poradnictwa, jeżeli nie masz do tego kwalifikacji.
- Nie obiecuj, że zachowasz zamiary dziecka w tajemnicy- może się to okazać niewykonalne.
- Nie pozostawiaj ucznia samego jeżeli uważasz, że zagrożenie może mieć charakter bezpośredni.
- Zapewnij, że jego myśli samobójcze nie są lekceważone, że z czasem zagrożenie najprawdopodobniej minie.
- Zapewnij pomoc specjalisty, terapeuty lub innej odpowiedzialnej osoby. Wy tłumacz, że pomoc jest w zasięgu ręki i że niezbędne jest zwracanie się po nią w sposób bezpośredni, kiedy tylko pragnienie samobójstwa staje się silne.
- Kiedy wydaje ci się, że uczeń uporał się z ostrą fazą kryzysu, śledź uważnie jego postępy. Wiele osób popełniło samobójstwo po tym, jak wydawało się, że uporali się z kryzysem.

***Procedura postępowania w przypadku zabójstwa / samobójstwa
na terenie szkoły***

- O zdarzeniu należy powiadomić dyrektora szkoły.
- Dyrektor powiadamia policję, pogotowie ratunkowe, organ prowadzący nadzór pedagogiczny oraz poradnię psychologiczno – pedagogiczną (prosi o zorganizowanie pomocy psychologicznej uczniom i nauczycielom).

- Dyrektor lub osoba przez niego wyznaczona zabezpiecza miejsce zdarzenia do czasu przybycia policji.
- Dyrektor nie udziela informacji mediom, dopóki o śmierci nie powiadomi najbliższej rodziny.
- Jak najszybciej powiadamia najbliższą rodzinę o śmierci dziecka; powinien to zrobić osobiście unikając telefonowania
- Dyrektor zapewnia pomoc i wsparcie rodzinie zmarłego, w razie potrzeby powiadamia pogotowie ratunkowe.
- Organizuje pracę szkoły w ten sposób, aby możliwy był proces interwencji kryzysowej – udzielenie wsparcia psychologicznego uczniom, pomoc w odreagowaniu traumatycznych przeżyć.
- Przygotowuje strategię kontaktowania się z mediami.
- Po samobójstwie lub usiłowaniu popełnienia może dojść do zjawiska zakażania się samobójstwem. Należy wówczas zidentyfikować uczniów w złym stanie psychicznym i otoczyć ich opieką i wsparciem.
- W czasie dyskusji i rozmów nie można dopuścić do gloryfikowania tego typu zachowań oraz do idealizacji osoby samobójcy.
- Nie należy organizować uroczystości o charakterze wspominkowym ani apeli szkolnych, na których informowano by o zdarzeniu.
- Uczniowie powinni uzyskać informację o miejscach, w których uzyskają pomoc w czasie kryzysu emocjonalnego/ psychicznego.

3. Zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego

Systematycznie prowadzone działania profilaktyczne w znacznej mierze ograniczają zakres zagrożeń występujących w cyberprzestrzeni, nie są jednak w stanie ich całkowicie wyeliminować. W przypadkach wystąpienia incydentu naruszenia bezpieczeństwa, zwłaszcza wobec naruszenia prawa, działania szkoły cechować powinna otwartość w działaniu, szybka identyfikacja problemu - określenie szkodliwych lub niezgodnych z prawem zachowań - i jego rozwiązywanie adekwatnie do poziomu zagrożenia, jakie wywołało w szkole. Podobnie szkoła powinna zareagować w przypadku wystąpienia problemów wynikających z deficytu lub braku wiedzy ucznia, np. na temat prawa autorskiego. Zagrożenia bezpieczeństwa

cyfrowego w szkole oraz problemy ucznia w świecie cyfrowym mogą mieć różnorodny charakter.

Działania interwencyjne w przypadku dostępu do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych

Procedurą objęte jest tu zagrożenie łatwym dostępem do treści szkodliwych, niedozwolonych, nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia jak: pornografia, treści obrazujące przemoc i promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawoływanie do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków; niebezpieczeństwo werbunku dzieci i młodzieży do organizacji nielegalnych i terrorystycznych. Reakcja szkoły w przypadku pozyskania wiedzy o wystąpieniu zagrożenia będzie zależna od tego, czy (1) treści te można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły, czy też (2) treści nielegalne lub szkodliwe nie mają związku z uczniami danej szkoły, lecz wymagają kontaktu szkoły z odpowiednimi służbami.

Działania:

- w pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody w formie elektronicznej (pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e-maile, zrzuty ekranu), znalezione w Internecie lub w komputerze ucznia; zabezpieczenie dowodów jest zadaniem rodziców lub opiekunów prawnych ucznia; w przypadku sytuacji (1) rozwiązanie leży po stronie szkoły, zaś (2) należy rozważyć zgłoszenie incydentu na Policję oraz zgłosić go do serwisu dyżurnet (dyzurnet.pl);
- w identyfikacji sprawców kluczowe znaczenie odgrywają zgromadzone dowody; w procesie udostępniania nielegalnych i szkodliwych treści małoletnim występują na ogół: twórca treści (np. pornografii) oraz osoby, które udostępniły je uczniowi (np. rówieśnicy – uczniowie tej samej szkoły czy klasy);
- konieczne jest poinformowanie wszystkich rodziców/opiekunów uczniów uczestniczących w zdarzeniu.
- **działania wobec sprawców zdarzenia-** w przypadku udostępniania w/w treści jako szkodliwych/ niedozwolonych/ nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia przez ucznia należy przeprowadzić z nim rozmowę na temat jego postępowania i w jej trakcie uświadomić mu szkodliwość prowadzonych przez

niego działań; działania szkoły powinny koncentrować się na aktywnościach wychowawczych; w przypadku upowszechniania przez sprawców treści nielegalnych (np. pornografii dziecięcej)- złożyć zawiadomienie na Policję.

- **działania wobec ofiar zdarzenia-** uczniów - ofiary i świadków zdarzenia – należy otoczyć opieką psychologiczno-pedagogiczną; rozmowa powinna odbywać się w warunkach komfortu psychicznego, z poszanowaniem poufności i podmiotowości ucznia ze względu na fakt, iż kontakt z treściami nielegalnymi może mieć bardzo szkodliwy wpływ na psychikę; w trakcie rozmowy ustalić okoliczności uzyskania przez ofiarę dostępu do w/w treści;
- należy powiadomić rodziców/opiekunów prawnych ucznia o zdarzeniu i uzgodnić z nimi podejmowane działania i formy wsparcia; działania szkoły powinna cechować poufność i empatia w kontaktach ze wszystkimi uczestnikami zdarzenia oraz udzielającymi wsparcia;
- w przypadku kontaktu ucznia z treściami szkodliwymi należy zbadać sposób, w jaki nastąpił kontakt; poszukiwanie przez ucznia tego typu treści w sieci lub podsuszanie ich uczniom przez innych może być oznaką niepokojących incydentów ze świata rzeczywistego;
- **działania wobec świadków-** gdy informacja na temat zdarzenia dotrze do środowiska rówieśniczego ofiary – w klasie, czy szkole, wskazane jest podjęcie działań edukacyjnych i wychowawczych;
- w przypadku naruszenia prawa z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą należy – w porozumieniu z rodzicami dziecka - niezwłocznie powiadomić Policję lub sąd rodzinny;
- kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać potrzebę skorzystania przez ofiarę ze specjalistycznej opieki psychologicznej- decyzja o takim kontakcie i skierowaniu na terapię musi zostać podjęta w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.

Działania interwencyjne w przypadku, gdy ujawniono przypadek cyberprzemocy wśród uczniów

Cyberprzemoc –przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, gł. Internetu, telefonów komórkowych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie

lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS.

W sytuacji, gdy ujawniono przypadek cyberprzemocy należy podjąć następujące kroki:

- nauczyciel powinien udzielić wsparcia ofierze cyberprzemocy;
- nauczyciel powinien powiadomić wychowawcę i przekazać mu wszelkie uzyskane informacje na temat zdarzenia;
- wychowawca informuje pedagoga/ psychologa szkolnego oraz dyrektora szkoły, którzy dokonują analizy zdarzenia i planują dalsze działania;
- wychowawca informuje również nauczyciela informatyki, który może mieć istotny wpływ na zabezpieczenie dowodów cyberprzemocy;
- wychowawca informuje rodziców ofiary i sprawcy;
- pedagog/psycholog szkolny przeprowadza ze sprawcą rozmowę zobowiązując go do zaprzestania niepożądanych zachowań;
- pedagog/ psycholog przeprowadza rozmowę z rodzicami sprawcy zobowiązując ich do ścisłego nadzoru nad dzieckiem;
- uczeń ponosi konsekwencje swoich zachowań określone w wewnętrznych przepisach szkolnych.

Działania interwencyjne w przypadku naruszenia prywatności dotyczącej nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku ucznia i pracownika szkoły

Zagrożenie polega na naruszeniu prywatności ucznia lub pracownika szkoły poprzez nieodpowiednie lub niezgodne z prawem wykorzystanie ich danych osobowych lub wizerunku. Podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody osobistej lub majątkowej jest przestępstwem. Najczęstszymi formami wyłudzenia lub kradzieży danych są: przejęcie profilu na portalu społecznościowym w celu dyskredytacji, naruszenia dobrego wizerunku (np. publikacja zdjęć intymnych bądź montowanych), szantażu (w celu uzyskania korzyści finansowych w zamian za niepublikowanie zdjęć

bądź treści naruszających dobry wizerunek), dokonanie zakupów i innych transakcji finansowych (np. w sklepach internetowych na koszt ofiary) lub uzyskanie innych korzyści. Często naruszenie prywatności łączy się z cyberprzemocą.

Sposób postępowania:

- gdy sprawcą jest uczeń - kolega ofiary ze szkoły czy klasy, uczniowie lub rodzice winni skontaktować się z dyrektorem szkoły, wychowawcą lub nauczycielem informatyki;
- gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich, rodzice winni skontaktować się bezpośrednio z Policją i powiadomić o tym szkołę (zgodnie z Kodeksem Karnym ściganie następuje tu na wniosek pokrzywdzonego); istotne dla ścigania sprawcy będzie uzyskanie dowodów, że sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej; samo podszywanie się pod ofiarę nie jest karalne;
- należy zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania - w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub SMS);
- równolegle należy dokonać zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych, aby uniemożliwić kontynuację procederu naruszania prywatności - w działaniu tym ucznia i/lub jego rodzica/opiekuna prawnego powinien wspierać nauczyciel informatyki;
- jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary, bądź w innych celach niezgodnych z prawem należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie;
- likwidacja stron internetowych czy profili w portalach społecznościowych, która wymagać będzie interwencji w zebrane dowody musi odbywać się za zgodą Policji;
- szczególnej uwagi wymagają incydenty kradzieży tożsamości w celu posłużenia się nią np. podczas zakupu towarów *online* lub dokonania transakcji finansowych; w tym przypadku należy skontaktować się ze sklepem lub pożyczkodawcą i wyjaśnić charakter zdarzenia;

- gdy dowody jasno wskazują na konkretnego sprawcę oraz na spełnianie przesłanki, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej należy je zabezpieczyć i przekazać Policji; w przypadku, gdy trudno to ustalić, identyfikacji dokonać winna Policja;
- w przypadku znanego sprawcy, który jednak nie działał z powyższych pobudek, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo – edukacyjnych uzgodnionych z rodzicami;
- **postępowanie wobec sprawcy-** gdy sprawcą jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał; jednym z elementów takich działań powinny być przeprosiny złożone osobie poszkodowanej;
- dyrekcja szkoły winna podjąć decyzje w sprawie powiadomienia o incydencie Policji, biorąc pod uwagę wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu oraz opinie wychowawcy i pedagoga, należy rozważyć, czy istnieją dowody, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej, dobrym rozwiązaniem jest uzyskanie interpretacji prawnej adwokata lub radcy prawnego;
- **postępowanie wobec ofiary-** ofiarę należy otoczyć, w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi, opieką psychologiczną i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć ofiary, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym); jeśli kradzież tożsamości bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła winna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.
- **Postępowanie wobec świadków-** gdy kradzież tożsamości czy naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane szerszemu gronu szkoły, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę naruszania wizerunku ucznia.
- gdy naruszenie prywatności, wyłudzenie lub kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem ofierze szkody majątkowej lub osobistej, rodzice uczniów winni o nim powiadomić Policję;

- w przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, można pokierować ucznia do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.

***Działania interwencyjne w przypadku zagrożenia dla zdrowia uczniów
w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu***

Infoholizm – nadmierne, obejmujące czasem niemal całą dobę korzystanie z Internetu, gier komputerowych czy portali społecznościowych. Jego negatywne efekty polegają na pogarszaniu się stanu zdrowia fizycznego (choroby oczu, choroby kręgosłupa) i psychicznego (rozdrażnienie, spadek sprawności psychofizycznej, depresja), zaniedbywaniu codziennych czynności oraz osłabianiu relacji rodzinnych i społecznych. Infoholizm stwierdza najczęściej rodzic/opiekun prawny. Nauczyciele powinni zainteresować się przypadkami dzieci, które nie angażują się w życie klasy, a wolne chwile poświęcają na kontakt on line i przychodzą do szkoły po nieprzespanej nocy. Rzadziej zgłoszeń można się spodziewać od rówieśników ucznia nadmiernie korzystającego z sieci.

Sposób działania:

- ustalenie skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u ucznia (gorsze oceny w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną, rówieśnikami), celem tych ustaleń jest wybór sposobu rozwiązania problemu - z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole;
- osoba, której problem dotyczy, powinna zostać otoczona zindywidualizowaną opieką przez pedagoga/psychologa szkolnego; pierwszym jej etapem będzie rozmowa ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić jego przyczyny (np. sytuacja domowa, brak sukcesów edukacyjnych, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukazać specyfikę przypadku; uczeń powinien zostać zdiagnozowany przez psychologa szkolnego (w tym zakresie można skorzystać z pomocy poradni psychologiczno- pedagogicznej);
- uczniowi w trakcie wsparcia należy zapewnić komfort psychiczny - o jego sytuacji muszą zostać powiadomieni wszyscy uczący go nauczyciele;

- niezbędne jest powiadomienie rodziców/opiekunów prawnych ucznia i omówienie z nimi wspólnych rozwiązań; działania podejmowane przez rodziców i szkołę muszą być spójne;
- jeśli świadkami problemu są rówieśnicy ucznia, należy zwrócić ich uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z Internetu oraz zaapelować o wsparcie dla ucznia dotkniętego problemem;
- w przypadku zaawansowanego uzależnienia od Internetu uczeń powinien zostać pokierowany do placówki specjalistycznej, w części przypadków może się okazać konieczna diagnoza i terapia lekarska.

Działania interwencyjne w przypadku ujawnienia nawiązywania niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią

Zagrożenie obejmuje kontakty osób dorosłych z małoletnimi w celu zainicjowania znajomości prowadzących do wyłudzenia poufnych informacji, nawiązania kontaktów seksualnych, skłonienia ucznia do zachowań niebezpiecznych dla jego zdrowia i życia lub wyłudzenia własności (danych, pieniędzy, cennych przedmiotów).

- Najczęściej zgłaszającymi są rodzice/opiekunowie prawni ucznia lub osoby zajmujące się „poszukiwaniem pedofilii”; w pierwszym przypadku informacja trafia najpierw do szkół, w drugim - na Policję; zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary.
- Niezwykle ważny jest czas reakcji - szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu online, przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów o dużej wartości; w przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia ucznia, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.
- Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail); jednocześnie należy zawiadomić Policję.
- **Działania wobec sprawcy-** ze względów bezpieczeństwa nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać

wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody; identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet; nie należy podejmować aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą.

- **Działania wobec ofiary-** w każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu (np. w celu werbunku do sekty, grupy terrorystycznej) należy zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa; podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie; o możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców.
- Należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je Policji.
- Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a uczeń odzyskał poczucie bezpieczeństwa, towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej ucznia, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie. Należy udzielić ofierze profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej.
- Wszelkie działania szkoły wobec ucznia winny być uzgadniane z rodzicami/opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą.
- **Działania wobec świadków-** jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy również objąć go opieką psychologiczną.
- W przypadkach naruszenia prawa – w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie Policji lub sądu rodzinnego.
- W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi – skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.
- Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży - 116 111
- Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci – 800 100 100
- Zgłaszanie nielegalnych treści: Dyżurnet, dyzurnet.pl

Działania interwencyjne w przypadku sekstingu, prowokacyjnych zachowań i aktywności seksualnej jako źródła dochodu osób nieletnich

Seksting to przesyłanie drogą elektroniczną w formie wiadomości MMS lub publikowanie np. w portalach prywatnych treści, zdjęć o kontekście seksualnym, erotycznym i intymnym. Zgłoszeń przypadków sekstingu dokonują głównie rodzice/opiekunowie prawni ucznia- ofiary. Czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od jej samej lub z grona bliskich znajomych ucznia. W rzadkich wypadkach nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenie w sieci. Delikatny charakter sprawy wymagają zachowania daleko posuniętej dyskrecji i profesjonalnej reakcji. Czasami zgłoszenia dokonują ofiary lub osoby je znające.

Wyróżniamy 3 podstawowe rodzaje sekstingu, które skutkują koniecznością realizacji zmodyfikowanych procedur reagowania:

- Rodzaj 1. Wymiana materiałów o charakterze seksualnym nastąpiła tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.
- Rodzaj 2. Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.
- Rodzaj 3. Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej – lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.
- **Działania wobec sprawcy-** Identyfikacja sprawcy będzie możliwa dzięki zabezpieczeniu dowodów (przesyłanych zdjęć, zrzutów ekranów etc).
- Seksting jest karalny więc skrupulatność i wiarygodność dokumentacji ma duże znaczenie, należy przestrzegać zasad dyskrecji, szczególnie w środowisku rówieśniczym ofiary.
- Zidentyfikowani małoletni sprawcy sekstingu winni zostać wezwani do dyrekcji szkoły, gdzie zostaną im przedstawione dowody ich aktywności, niezależnie od zakresu negatywnych działań wszyscy sprawcy powinni otrzymać wsparcie pedagogiczne i psychologiczne a rozmowy ze sprawcami powinny odbywać się w obecności ich rodziców.

- Rodzaj 1. Dalsze działania poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno-pedagogicznej nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie sprawców zdarzenia, że dalsze rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało ostrzejsze konsekwencje, w tym prawne.
- Rodzaj 2. Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne, w takim wypadku dyrektor ma obowiązek zgłoszenia incydentu na Policję lub do sądu rodzinnego. Wszelkie działania wobec sprawców incydentu powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami lub opiekunami prawnymi.
- Rodzaj 3. Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne – konieczne zgłoszenie takiego przypadku na Policję. W sytuacji zaistnienia znamion cyberprzemocy, należy dodatkowo zastosować procedurę: Cyberprzemoc. Decyzja o ewentualnym poinformowaniu opiekunów powinna być podejmowana przez pedagoga/psychologa, biorącego pod uwagę dobro małoletnich, w zależności od charakteru sytuacji.
- **Działania wobec ofiar-** pierwszą reakcją szkoły i rodziców, obok dokumentacji dowodów, winno być otoczenie wszechstronną, dyskretną opieką psychologiczną ofiary oraz zaproponowanie odpowiednich działań wychowawczych, w przypadku upublicznienia przypadku sekstingu w środowisku rówieśniczym; rozmowa na temat identyfikacji potencjalnego sprawcy powinna być realizowana w warunkach komfortu psychicznego dla ofiary sekstingu.
- **Działania wobec świadków-** jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieśniczym, należy podjąć działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu.
- W przypadku publikacji lub upowszechniania zdjęć o charakterze pornografii dziecięcej (co jest wykroczeniem ściganym z urzędu) dyrektor szkoły zobowiązany jest do powiadomienia o tym zdarzeniu Policji lub sądu rodzinnego;
- W indywidualnych przypadkach może okazać się konieczny kontakt ofiar z placówkami specjalistycznymi; o skierowaniu do nich decyzję powinien podjąć psycholog/pedagog szkolny wspólnie z rodzicami/opiekunami prawnymi ofiary.

Działania interwencyjne w przypadku łamania prawa autorskiego

- W zależności od okoliczności oraz zaawansowania problemu, zdarzenie może zostać zgłoszone w sposób nieformalny (ustnie, telefonicznie, pocztą elektroniczną, na zamkniętym lub publicznym forum internetowym, na piśmie) lub formalny (w postaci doręczenia odpisu pozwu lub innego pisma urzędowego np. wezwania z Policji lub prokuratury).
- Przyjęcie zgłoszenia dokonanego w sposób nieformalny powinno zaowocować powstaniem notatki służbowej, zakomunikowania przełożonemu itd. w zależności od wagi sprawy.
- Na wstępnym etapie należy unikać wdawania się w argumentację, pochopnego przyznawania roszczeń lub spełniania żądań, piętnowania domniemych sprawców itd. bez ustalenia wszystkich okoliczności sprawy, w razie potrzeby w konsultacji z prawnikiem.
- Najczęstszym przypadkiem, w którym szkoła może zetknąć się z problemem naruszenia praw autorskich jest użycie materiałów prawnie chronionych na stronach internetowych szkoły, poza zakresem dozwolonego użytku, przez jej pracowników bądź uczniów.
- W przypadku naruszeń dokonanych przez uczniów szkoła nie może występować w roli sędziego - dochodzenie roszczeń należy pozostawić osobom uprawnionym.
- Szkoła powinna na każdym etapie skupić się na roli edukacyjno-wychowawczej poprzez organizację lekcji na temat praw autorskich, zwracając przy tym uwagę, że powinny one rzeczowo i konkretnie informować, jakie czyny są dozwolone, a jakie zabronione prawem.
- Należy zebrać informacje o: 1) osobie dokonującej zgłoszenia, czy jest uprawniona (czy faktycznie przysługują jej prawa autorskie do danego utworu, czy posiada ważne pełnomocnictwo itd.); 2) wykorzystanym utworze (czy jest chroniony przez prawo autorskie, w jakim zakresie został wykorzystany i czy zakres ten mieści się w zakresie posiadanych licencji lub dozwolonego użytku).
- Należy zweryfikować wszystkie informacje podawane przez zgłaszającego lub inne osoby (jeżeli np. powołuje się on na toczące się w sprawie postępowanie karne, należy podjąć kontakt z odpowiednimi służbami celem

ustalenia, czy takie postępowanie faktycznie się toczy, taki kontakt najlepiej przeprowadzać za pośrednictwem adwokata lub radcy prawnego).

- Należy sprawdzić, czy okoliczności podane w zgłoszeniu faktycznie miały miejsce i czy powoływane tam dowody nie zostały zmanipulowane.
- **Działania wobec sprawców**- dochodzenie naruszeń praw autorskich realizowane jest przeważnie z inicjatywy samego uprawnionego przed sądami, a w przypadku naruszeń stanowiących przestępstwo dodatkowo zaangażowane mogą być Policja i prokuratura; szkoła nie powinna wyręczać tych organów w ich rolach ani też wkraczać w ich kompetencje. Szkoła powinna skupić się na swojej roli wychowawczej i edukacyjnej; o dochodzeniu roszczeń wobec sprawcy decyduje sam uprawniony (tzn. autor lub inna osoba, której przysługują prawa autorskie).
- **Działania wobec ofiary**-jeżeli osobą, której prawa autorskie naruszono, jest uczeń należy rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora, aby stosownie do okoliczności ułatwić stronom ugodowe lub kompromisowe zakończenie sporu; w przypadku, gdy ofiarą jest osoba spoza szkoły, szkoła może pomóc sprawcy w doprowadzeniu do zaniechania naruszeń i naprawienia ich skutków bez niepotrzebnej eskalacji sporu.
- **Działania wobec świadków**- stosownie do okoliczności, należy samodzielnie zebrać ich zeznania lub zadbać, aby zostały one zebrane przez uprawnione organy.
- Dochodzenie roszczeń z tytułu naruszeń zależy od decyzji uprawnionego, on sam musi zdecydować czy zawiadomić Policję lub składać powództwo; stosownie do wskazanej roli mediatora, szkoła powinna zaangażować się w ułatwianie zakończenia sporu bez eskalacji.

Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online

Kategoria technicznych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego obejmuje obecnie szerokie spectrum problemów:

- ataki przez wirusy, robaki i Trojany;
- ataki na zasoby sieciowe (hakerstwo, spyware, crimeware, exploit, ataki słownikowe i backdoor, skanowanie portów, phishing, pharming, sniffingi inne;

- ataki socjotechniczne;
- zagrożenia wynikające z nieprawidłowych i szkodliwych zachowań użytkowników (używanie łatwych do odgadnięcia haseł, pozostawianie komputerów włączonych bez opieki, brak zabezpieczeń na wypadek braku energii elektrycznej).

W przypadku wystąpienia incydentów zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego:

- pracownik szkoły zobowiązany jest do zgłoszenia go osobie odpowiedzialnej za infrastrukturę cyfrową szkoły oraz dyrekcji;
- informatyk powinien zebrać i zabezpieczyć dowody w formie elektronicznej;
- identyfikację sprawców należy pozostawić specjalistom – informatykom;
- gdy incydent spowodował w szkole straty materialne lub wiązał się z utratą danych należy powiadomić Policję, aby podjęła działania na rzecz zidentyfikowania sprawcy;
- jeśli sprawcami incydentu są uczniowie danej szkoły, o zaistniałej sytuacji należy powiadomić ich rodziców, zaś wobec nich podjąć działania wychowawcze- jeżeli skutki ataku mają dotkliwy charakter, doprowadziły do zniszczenia mienia lub utraty istotnych danych (np. gromadzonych w e-dzienniku szkoły), należy taki przypadek zgłosić na Policję;
- o incydencie należy powiadomić społeczność szkolną (uczniów, nauczycieli, rodziców) i przedstawić podjęte działania, zarówno przywracające działanie aplikacji i sieci komputerowej w szkole, jak i wychowawczo-edukacyjne wobec uczniów;
- w przypadkach zaawansowanych awarii (np. wywołanych przez trojany) lub strat (np. utrata danych z e-dziennika) konieczne jest skorzystanie z zewnętrznego wsparcia eksperckiego, kontakt z serwisem twórcy oprogramowania lub zamówienie usługi w wyspecjalizowanej firmie.

Zasady wykorzystywania zapisu monitoringu wizyjnego

Zapis monitoringu wykorzystywany jest gdy:

- Zawarte w nim treści mogą stanowić przedmiot postępowania wyjaśniającego, dyscyplinarnego lub karnego:
 - dotyczącego narażenia życia i zdrowia uczniów lub pracowników szkoły;

- dotyczącego przywłaszczenia mienia szkoły, kradzieży rzeczy osobistych uczniów lub pracowników szkoły;
- dotyczącego niszczenia mienia szkolnego rzeczy osobistych uczniów lub pracowników szkoły;
- dotyczącego stosowania przemocy fizycznej uczniów, pracowników szkoły;
- dotyczącego posiadania niebezpiecznych przedmiotów, substancji i materiałów pirotechnicznych
- dotyczącego posiadania, dystrybucji substancji psychoaktywnych np. dopalacze, narkotyki, leki), alkoholu, tytoniu.
- Treści z zapisu pomogą w wyjaśnieniu okoliczności związanych z zaistniałym sporem, konfliktem, podejrzeniem naruszenia statutu i innych uregulowań prawa wewnątrzszkolnego.
- Zapisy monitoringu nie mogą być udostępniane osobom trzecim.
- Zapis monitoringu nie powinien być podstawowym i jedynym dowodem rozstrzygnięcia spraw wewnątrzszkolnych.
- Zapis monitoringu utrwalony na nośniku elektronicznym udostępnia się jedynie policji, prokuraturze i sądom w związku z prowadzonymi przez te organa postępowaniami.
- Nagrania monitoringu mogą być przechowywane w celach wymienionych wyżej.

4. Procedury na wypadek stwierdzenia podejrzenia zakażenia COVID-19.

- Do pracy w szkole mogą przychodzić jedynie osoby bez objawów chorobowych sugerujących infekcję dróg oddechowych oraz gdy domownicy nie przebywają na kwarantannie lub w izolacji w warunkach domowych lub w izolacji.
- Pracownik lub uczeń, u którego wystąpią niepokojące objawy choroby zakaźnej, powinien skontaktować się telefonicznie z lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej, aby uzyskać teleporadę medyczną. Uczeń kontaktuje się z rodzicem.
- Dyrektor zawiadamia powiatową stację sanitarno–epidemiologiczną w celu uzyskania decyzji co do dalszego postępowania.

- Pracownik lub uczeń z objawami chorobowymi, oczekuje na transport w wyznaczonej do tego sali, zwanej izolatorium. Po ustaleniu obszaru, w którym poruszał się i przebywał pracownik lub uczeń, przeprowadza się rutynowe sprzątnięcie, zgodnie z procedurami zakładowymi oraz dezynfekuje powierzchnie dotykowe (klamki, poręcze, uchwyty).
- Pracownicy w przypadku wystąpienia niepokojących objawów powinni pozostać w domu i skontaktować się telefonicznie ze stacją sanitarno-epidemiologiczną, oddziałem zakaźnym, a w razie pogarszania się stanu zdrowia zadzwonić pod nr 999 lub 112 i poinformować, że mogą być zakażeni koronawirusem.